

ΕΛΕΝΗ ΣΙΑΝΟΥ-ΚΥΡΓΙΟΥ

Από το Πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας

Όψεις των κοινωνικών ανισοτήτων

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. Προς μια κοινωνιολογία της ανώτατης εκπαίδευσης	19
2. Από το πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας: η σύγχρονη προβληματική	55
3. Η μετάβαση από το ελληνικό πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας σήμερα	101
4. Συμμετοχή στο πανεπιστήμιο και κοινωνική τάξη	159
5. Σπουδές στο πανεπιστήμιο, αγορά εργασίας και κοινωνική τάξη	201
6. Σχέδια για τη μετάβαση και κοινωνική τάξη	247
7. Συμπεράσματα	307
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	333
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	353
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	359

3

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΥΤΟ ΕΞΕΤΑΖΕΤΑΙ Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ από το ελληνικό πανεπι-
στήμιο στην αγορά εργασίας μετά την επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης,
που συντελείται με ταχείς ρυθμούς κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Ανα-
λύονται συνοπτικά οι πολιτικές για την επέκταση και οι συνέπειες που έχουν
στον μετασχηματισμό της σχέσης του πανεπιστημίου με την αγορά εργα-
σίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Παρουσιά-
ζονται ορισμένα στατιστικά στοιχεία και δεδομένα προκειμένου να δοθεί μια
πρώτη απάντηση στο ερώτημα, αν η εντυπωσιακή αύξηση των φοιτητών και
των πτυχιούχων προωθεί την ισότητα των ευκαιριών ή οξύνει τις κοινωνικές
ανισότητες ως προς τη συμμετοχή στο πανεπιστήμιο και τη μετάβαση στην
αγορά εργασίας. Στη συνέχεια γίνεται σύντομη επισκόπηση της σύγχρονης
ελληνικής βιβλιογραφίας, από την οποία διαπιστώνεται ότι οι μελέτες που
εξετάζουν το ζήτημα της μετάβασης από μια κοινωνιολογική σκοπιά είναι
εξαιρετικά περιορισμένες. Με βάση τη διαπίστωση αυτή και την ανάλυση
που προηγήθηκε στα δύο πρώτα κεφάλαια προσδιορίζεται το πλαίσιο της
εμπειρικής έρευνας και περιγράφονται οι στόχοι, η μεθοδολογία και το θεω-
ρητικό της υπόβαθρο.

Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης κατά τις τελευταίες
δεκαετίες στην Ελλάδα εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο των πολιτικών που
εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις και αποσκοπούν στη συνολική μεταρρύθμιση

της. Η ανάλυση των πολιτικών αυτών οδηγεί σε δύο γενικές διαπιστώσεις. Η πρώτη διαπίστωση είναι ότι παρουσιάζουν ομοιότητες, αλλά και διαφορές με τις αντίστοιχες που εφαρμόζονται στα περισσότερα δυτικοευρωπαϊκά κράτη ως προς τους στόχους, τις πρακτικές και τις συνέπειές τους. Οι ομοιότητες είναι σαφής ένδειξη της βιούησης των κυβερνήσεων για τη σύγκλιση προς τις πολιτικές της ΕΕ, βασική προτεραιότητα των οποίων είναι η δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης.¹ Άλλωστε η ανάλυση των επίσημων στόχων της εθνικής πολιτικής δείχνει ότι ταυτίζονται σχεδόν με τους αντίστοιχους της ευρωπαϊκής πολιτικής. Συνδέουν την επέκταση με την οικονομία, αφού αναφέρονται στην τεχνολογική αναβάθμιση της παραγωγής, την εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, όπως επίσης στην οργανική ένταξη των ιδρυμάτων της ανώτατης εκπαίδευσης στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.² Οι διαφορές, από την άλλη πλευρά, παρέχουν σαφείς ενδείξεις ότι οι εθνικές πολιτικές επηρεάζονται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κράτους, κυρίως όμως τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες του πανεπιστημίου, όπως αυτές διαμορφώθηκαν στη διάρκεια της ιστορικής εξέλιξής του, η οποία δεν μοιάζει με την αντίστοιχη των πανεπιστημίων στα άλλα ευρωπαϊκά κράτη που αναπτύχθηκαν τον Μεσαίωνα ή σε μια βιομηχανοποιημένη κοινωνία κατά τους δύο τελευταίους αιώνες. Έχουν, ωστόσο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον και χρήζουν περαιτέρω σύγκρισης και ανάλυσης, γιατί δείχνουν την επιρροή που ασκούν στη διαμόρφωση των πολιτικών η ιστορία και οι ιδιαιτερότητες

1. Μ. Δαμανάκη, Β. Κουλαϊδής, Γ. Βαρουφάκης, Γ. Καλογήρου, Ν. Παπαδάκης (2006) *To πραγματικό και το κεκτημένο. Το πανεπιστήμιο σε μετάβαση*, Αθήνα: Μεταίχμιο, σσ. 87-102.

2. Α. Μοσχονάς και Σ.Μ. Κονιόρδος (2004) «Εισαγωγή: η προβληματική των εργασιακών σχέσεων στην Ευρώπη», στο Α. Μοσχονάς και Σ.Μ. Κονιόρδος (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και εργασιακές σχέσεις. Προβληματισμοί και αναζητήσεις σε εθνικό και διευρωπαϊκό επίπεδο*, Gutenberg, σσ. 19-20.

κάθε κράτους, οι μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις, καθώς και τις δυσκολίες να επιτευχθεί η προσαρμογή σε ένα υπερεθνικό μοντέλο σύγκλισης.³

Η δεύτερη διαπίστωση είναι ότι οι πολιτικές για την ανώτατη εκπαίδευση παρουσιάζουν μια διχοτομία, ανάμεσα στις δύο πρώτες και τις δύο τελευταίες δεκαετίες της μεταπολιτευτικής περιόδου, ως προς τους στόχους και τις πρακτικές. Στις πρώτες δεκαετίες πρωταρχικός στόχος τους είναι ο «εκδημοκρατισμός» του πανεπιστημίου, ο οποίος εκφράζει την κοινωνική δυναμική και τα αιτήματα εκείνης της περιόδου για τη διασφάλιση της ακαδημαϊκής ελευθερίας, της αυτονομίας των ιδρυμάτων και της ισότητας των ευκαιριών. Στις δύο τελευταίες δεκαετίες πρωταρχικός στόχος των πολιτικών είναι ο εκσυγχρονισμός και η συνολική μεταρρύθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης, χωρίς να εγκαταλείπεται η δέσμευση για τη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών. Οι πρακτικές που αξιοποιούνται για την υλοποίηση του στόχου αυτού παρουσιάζουν, επίσης, ουσιώδεις διαφορές από το πρόσφατο παρελθόν, αλλά μικρές αποκλίσεις σε σχέση με τις επιλογές των κυβερνήσεων. Οι αποκλίσεις αυτές έχουν σχέση με τις ιδεολογικές αρχές και τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν τα ζητήματα της ανώτατης εκπαίδευσης, όπως και τα ευρύτερα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Εκφράζουν όμως, παράλληλα, και τη σταθερή βούληση των κυβερνήσεων για τη συνολική μεταρρύθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία επιβεβαιώνεται από μεγάλο αριθμό των νόμων που έχουν ψηφιστεί και μεταβάλλουν τη δομή, το θεσμικό πλαίσιο για την οργάνωση και λειτουργία της.

Κύριος στόχος των θεσμικών αλλαγών, όπως προαναφέρθηκε, είναι ο εκσυγχρονισμός της ανώτατης εκπαίδευσης και η διαμόρφωση ενός ενιαίου συστήματος που θα ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της οικονομίας και της κοινωνίας και θα συνεισφέρει πρωτίστως στην προσπάθεια να αυξηθεί το από-

3. Γ. Σταμέλος (2009) *Εκπαιδευτική Πολιτική*, Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος, σ. 163.

θεμα του ανθρώπινου κεφαλαίου σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.⁴ Με βάση τον στόχο αυτό, η επίσημη ρητορική παρουσιάζει τις θεσμικές αλλαγές ως μία αναγκαιότητα, άμεσα συνδεδεμένη με τη δημιουργία της κοινωνίας της γνώσης και την επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης. Έτσι, θα ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και η χώρα θα δυνηθεί να παρακολουθήσει τις εξελίξεις που συντελούνται σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.⁵ Με βάση τον στόχο αυτό ανασυγκροτείται η δομή της ανώτατης εκπαίδευσης και προωθείται η επέκτασή της, που συνδέεται με τη διεύρυνση της συμμετοχής, και, παράλληλα, η αξιολόγηση, που συνδέεται με τη διασφάλιση της ποιότητας, την ενίσχυση της υπευθυνότητας και της αποδοτικότητας των ιδρυμάτων. Θεσμοθετείται, επίσης, ο τετραετής προγραμματισμός για τη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων και προωθείται η διοι-

4. Οι σημαντικότεροι νόμοι είναι: Ν. 2916/2001 «Δομή της Ανώτατης Εκπαίδευσης και διευθέτηση θεμάτων του Τεχνολογικού Τομέα», Ν. 3187/2003 «Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ΑΣΕΠ», Ν. 3255/2004 «Ρυθμίσεις Θεμάτων όλων των Εκπαιδευτικών Βαθμίδων», Ν. 3369/2005 «Συστηματοποίηση της Διά Βίου Μάθησης και Άλλες Διατάξεις», Ν.3374/2005 «Διασφάλιση ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Σύστημα μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων, Συμπλήρωμα Διπλώματος», Ν. 3404/2005 «Ρύθμιση θεμάτων Ανώτατης Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης», Ν. 3328/2005 «Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων και Πληροφόρησης», Ν. 3549/2007 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου για τη δομή και λειτουργία των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων», Ν. 3696/2008» Ίδρυση και λειτουργία Κολεγίων και άλλες διατάξεις», Ν. 3848/2008 «Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές», Ν. 3734/2008 «Θεσμικό πλαίσιο έρευνας και τεχνολογίας», Π.Δ. 160/2008 «Πρότυπος εσωτερικός κανονισμός», Ν. 3794/2009 «Ρύθμιση θεμάτων του πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις». Βλ. Δ. Κλάδη, Γ. Πανούση (2009) *Ο Νόμος πλαίσιο για τη δομή και τη λειτουργία των πανεπιστημίων (όπως ισχύει σήμερα)* 8η έκδοση, Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σ. xi-xii.

5. Δ. Κλάδης (2000) «Η αναγκαιότητα νέων στρατηγικών για τα Πανεπιστήμια μπροστά στον 21ο αιώνα και στην κοινωνία της γνώσης και της μάθησης», στο Σ. Μπουζάκης (επιμ.) *Συγκριτική Παιδαγωγική III*, Αθήνα: Gutenberg, σ. 463-475.

κητική αναδιοργάνωση με βάση το μοντέλο της «Νέας Δημόσιας Διοίκησης», σκοπός του οποίου είναι να μετατραπούν σε οργανισμούς που λειτουργούν ορθολογικά και καθοδηγούνται από το κράτος, μέσω της αξιολόγησης και των κινήτρων. Πρόκειται, όπως είναι προφανές, για σημαντικές αλλαγές που συνιστούν τομή στην πρόσφατη ιστορία του ελληνικού πανεπιστημίου. Σε όποιον βαθμό και αν εφαρμοστούν, μετασχηματίζουν τη σχέση του με το κράτος και την αγορά εργασίας, και αυτή είναι αναμφίβολα μια σημαντική εξέλιξη.

Ο μετασχηματισμός της σχέσης του πανεπιστημίου με το κράτος έχει μεγάλη σημασία καθώς αυτή αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα από της ιδρύσεώς του και επηρεάζει, σε όλη την ιστορική πορεία του, την εκπαιδευτική πολιτική για τη μεταρρύθμισή του.⁶ Η στενή αυτή σχέση ερμηνεύει τον ισχυρό έλεγχο του κράτους, που χρησιμοποιεί το πανεπιστήμιο ως ιδεολογικό μηχανισμό και όργανο εκσυγχρονισμού, υπό την επιρροή των πολιτικών δυνάμεων.⁷ Εξηγεί, επίσης, την περιορισμένη αυτονομία και διαφοροποίηση των ΑΕΙ, που συγκροτούν ένα ενιαίο διοικητικά και ακαδημαϊκά σύστημα του οποίου οι λειτουργίες ρυθμίζονται από τα σχέδια και τις αποφάσεις των κυβερνήσεων. Οι κυβερνήσεις, δηλαδή, αποφασίζουν για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, τη διαχείριση ζητημάτων που σχετίζονται με τη διοίκηση, τη λειτουργία, τη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων. Δεν έχουν θεσμοθετηθεί ενδιά-

6. Βλ. Ξ. Κοντιάδης (2007) «Οι συνταγματικές εγγυήσεις της πανεπιστημιακής αυτοδιοίκησης εν όψει της μεταρρύθμισης του “νόμου-πλαισίου” και της αναθεώρησης του άρθρου 16 του Συντάγματος», στο Δ. Κλάδης, Ξ. Κοντιάδης, Γ. Πανούσης (επιμ.) *Η μεταρρύθμιση του ελληνικού πανεπιστημίου*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σσ. 126-127· Σ. Μπουζάκης (2006) *Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Ελλάδα (1836-2005)*. Τεκμήρια Ιστορίας, τόμος Α' (1836-1925), Αθήνα: Gutenberg, σ. 89.

7. Δ. Μαθαίου (2001) *Το Πανεπιστήμιο στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας*. Συγκριτική μελέτη της ιδεολογικής και θεσμικής μεταλλαγής του, Αθήνα: Εργαστήριο Συγκριτικής Εκπαίδευσης, Διεθνούς Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Επικοινωνίας, σ. 240.

μεσα, ανεξάρτητα όργανα, τα οποία να διασφαλίζουν την κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα αυτοδιοίκηση και την εξουσία των συλλογικών οργάνων του πανεπιστημίου, ώστε να αποφασίζουν χωρίς την κρατική επιρροή.

Ο μετασχηματισμός της σχέσης του πανεπιστημίου με την αγορά εργασίας έχει, επίσης, μεγάλη σημασία γιατί συνδέεται άμεσα τόσο με τις οικονομικές όσο και με τις κοινωνικές λειτουργίες του. Επιπλέον, ιστορικά η σχέση του ελληνικού πανεπιστημίου με την αγορά εργασίας υπήρξε στενή και αναμφισβήτητη για δύο κυρίως λόγους. Πρώτον, το ππυχίο του πανεπιστημίου αποτελούσε το μέσο για την ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας και την άσκηση επαγγελμάτων της μεσαίας τάξης. Αποτελούσε, επίσης, το διαβατήριο για την κοινωνική ανέλιξη σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι σε άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες.⁸ Όπως επισημαίνει ο Τσουκαλάς στη μελέτη του για τον ρόλο των εκπαιδευτικών μηχανισμών στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, το ελληνικό πανεπιστήμιο, παράλληλα με τις ιδεολογικές λειτουργίες του, παρουσιάζει την ιδιοτυπία ότι «αντιστοιχεί άμεσα και χωρίς καμιά διαμεσολάβηση στους δομικούς προσδιορισμούς του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας στον διευρυμένο ελληνικό χώρο».⁹ Δεύτερον, η σχέση με την αγορά εργασίας συναρτάται με την αποστολή του πανεπιστημίου, καθώς ο ρόλος του είναι διπλός: να συμβάλει στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών και να προετοιμάσει τους φοιτητές για την ακαδημαϊκή και επαγγελματική σταδιοδρομία, με τη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων που απαιτεί η παραγωγή.

Ο ρόλος αυτός περιγράφεται με σαφήνεια στον προηγούμενο και τον ισχύοντα νόμο για την οργάνωση και τη λειτουργία των ΑΕΙ. Στο άρθρο 1 του

8. Στο ίδιο, σ. 9.

9. K. Τσουκαλάς (1975) *Εξάρτηση και αναπαραγωγή. Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922)*, Αθήνα: Θεμέλιο, σσ. 446 και 448, όπου υποστηρίζει ότι το Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι το βασικό εφαλτήριο μέσω του οποίου πραγματοποιείται η ανακατανομή των στελεχών στις διαθέσιμες θέσεις στο σύνολο του ελληνικού κόσμου.

N. 1268/1982 αναφέρεται ρητά ότι ρόλος τους είναι «να συντείνουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων ανθρώπων με επιστημονική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική συνείδηση και να παρέχουν τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία». Στο άρθρο 1 του N. 3549/2007 αναφέρεται, επίσης, σαφώς ότι τα AEI έχουν ως αποστολή: «α) να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία και να καλλιεργούν τις τέχνες και τον πολιτισμό, β) να συμβάλλουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, ικανών να αντιμετωπίζουν τις ανάγκες όλων των πεδίων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με επιστημονική, επαγγελματική και πολιτιστική επάρκεια και με σεβασμό στις πανανθρώπινες αξίες της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης, γ) να ανταποκρίνονται στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και αναπτυξιακών αναγκών της κοινωνίας με προσήλωση στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής, δ) να διαμορφώνουν τις απαραίτητες συνθήκες για την αναζήτηση και διάδοση νέας γνώσης και ανάδειξη νέων ερευνητών, επιδιώκοντας συνεργασίες με άλλα AEI και ερευνητικούς φορείς του εσωτερικού ή του εξωτερικού, και να συμμετέχουν στην αξιοποίηση της γνώσης και του ανθρώπινου δυναμικού για την ευημερία της χώρας και της διεθνούς κοινότητας».

Η σχέση του πανεπιστημίου με την αγορά εργασίας είναι επίσης αμφιπλευρη και συνδέεται άμεσα με την ευρύτερη αναπαραγωγή των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων που την επηρεάζουν και τη διαφοροποιούν.¹⁰ Στις πρώτες δεκαετίες της μεταπολεμικής περιόδου η σχέση αυτή είναι πιο στενή, γιατί η οικονομική πρόοδος, η ανασυγκρότηση του κράτους και η σταδιακή ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα αυξάνουν τις θέσεις εργασίας και εξασφαλίζουν την ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας. Οι πιο χαρακτηριστικοί του κράτους, τους θεσμούς

¹⁰. Στ. Πεσμαζόγλου (1987) *Εκπαίδευση και ανάπτυξη στην Ελλάδα, 1948-1985. Το ασύμπτωτο μιας σχέσης*, Αθήνα: Θεμέλιο, σ. 466.

του κοινωνικού κράτους και τις δημόσιες επιχειρήσεις. Έτσι, το κράτος γίνεται ο κύριος εργοδότης για τους πτυχιούχους και λειτουργεί ως «εσωτερική αγορά», με τους δικούς της κανόνες και πρακτικές, που δεν επηρεάζεται από τις εξελίξεις στην «εξωτερική αγορά» εργασίας.¹¹ Το γεγονός αυτό εξηγεί τον ενισχυμένο ρυθμιστικό ρόλο του στη διαμόρφωση του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας, με τον έλεγχο των διορισμών, τον ορισμό των προσόντων και των διαδικασιών πρόσληψης, την προσφορά θέσεων εργασίας. Ερμηνεύει, επίσης, τη σύνδεση της πολιτικής για το πανεπιστήμιο με την ανάπτυξη και τη διοικητική αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα, όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες στις οποίες η σχέση κράτους και πανεπιστημίου είναι στενή.¹² Εξηγεί, ακόμα, την επικράτηση στην ελληνική κοινωνία της πίστης ότι οι σπουδές στο πανεπιστήμιο είναι η πιο ασφαλής διαδρομή για μια σταθερή εργασία στον δημόσιο τομέα, η οποία προσφέρει ικανοποιητικές αποδοχές και ευκαιρίες κοινωνικής ανόδου.

11. Ν.Π. Γλυτσός (1995) «Ο προοπτικές της ελληνικής αγοράς εργασίας στο έτος 2000», στο I. Λαμπίρη-Δημάκη, N. Κυριαζή (επιμ.) *Η ελληνική κοινωνία στο τέλος του 20ού αιώνα*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σ. 111.

12. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η Γερμανία και η Φινλανδία. Bλ. W. Müller (1990) «Class Mobility in Industrial Nations», στο J. Clark, C. Modgil and S. Modgil (eds) *John Goldthorpe: Consensus and Controversy*, Basingstoke: Falmer Press, σσ. 307-318 και O. Kivinen and R. Rinne (1991) «Mapping the field of stratification in higher education: the Finnish experience», *Higher Education*, 21, σσ. 521-549.

Το βιβλίο εξετάζει ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που απασχολούν σήμερα τη δημόσια και την επιστημονική συζήτηση: τις κοινωνικές ανισότητες κατά τη μετάβαση από το πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας. Σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης, κατά την οποία αυξάνονται οι δυσκολίες ένταξης των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας, οι κοινωνικές ανισότητες αποτελούν αναμφισβήτητα ένα σοβαρό πρόβλημα που δεν μπορούν να αγνοήσουν τα πανεπιστήμια, οι κυβερνήσεις και οι κοινωνικοί επιστήμονες. Αξιοποιώντας τα δεδομένα από την ανάλυση της πολιτικής για την επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης και από μια εμπειρική έρευνα που έγινε σε φοιτητές κατά την ολοκλήρωση των σπουδών τους, η συγγραφέας αποκαλύπτει ότι οι κοινωνικές ανισότητες οξύνονται κατά την κρίσιμη φάση της μετάβασης από το πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας και δίνει μια εξήγηση για τους πολύπλοκους τρόπους με τους οποίους αυτό συμβαίνει.

Το βιβλίο απευθύνεται σε αυτούς που ενδιαφέρονται ή ασχολούνται ερευνητικά με τις κοινωνικές ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας.

Η **Ελένη Σιάνου-Κύργιου** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στο Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Από τις εκδόσεις Μεταίχμιο κυκλοφορεί επίσης το βιβλίο της *Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες*. Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση (1997-2004) (2006).

ISBN 978-960-501-041-6

9 789605 010416

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5041

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ — ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ